



Commissie voor de
milieueffectrapportage

Kustversterking Noorderstrand bij Renesse

Aanvullend toetsingsadvies over het milieueffectrapport

21 maart 2012 / rapportnummer 2503-85



1. Oordeel over de aanvulling op het MER

Het Waterschap Scheldestromen heeft het voornemen om de primaire waterkering aan de noordkust van het Zeeuwse eiland Schouwen te verbeteren. De hier aanwezige waterkering voldoet niet aan de wettelijk veiligheidseisen.¹ Ter onderbouwing van de besluitvorming over de wijziging van de waterkering door het Waterschap Scheldestromen² is een MER opgesteld.

De Commissie voor de m.e.r.³ heeft op 3 november 2011 advies over het MER uitgebracht. Daarin signaleert zij met name een gebrek aan inzicht in de autonome ontwikkeling, waardoor een onderbouwing van de noodzaak voor het voornemen vanuit veiligheid onvoldoende kan worden gegeven en enkele alternatieven onvoldoende op relevantie kunnen worden beoordeeld.

Naar aanleiding hiervan heeft het Waterschap Scheldestromen aangegeven aanvullend onderzoek naar de autonome ontwikkeling te laten verrichten. Daarnaast is aanvullende natuurinformatie beschikbaar gekomen. Het nu voorliggende advies richt zich op de aanvulling van het MER op deze punten.

De Commissie is van mening dat in het MER en de aanvulling met achterliggende documenten tezamen de essentiële informatie voor de besluitvorming aanwezig is. Daarbij plaatst zij wel de kanttekening dat de suppletiebehoefte voor de zeewaartse varianten op de langere termijn niet realistisch is ingeschat. Vanwege de onzekerheid over de toekomstige morfologische ontwikkelingen is uitgegaan van bandbreedtes waarbinnen drie scenario's worden onderscheiden. Het is echter niet transparant welke aannames bij die bandbreedtes zijn gehanteerd.

De aanvulling heeft niet ter visie gelegen. Daarom heeft de Commissie geen zienswijzen over de aanvulling in haar advies mee kunnen nemen. De Commissie adviseert de aanvulling bij het besluit openbaar te maken.

In hoofdstuk 2 wordt het oordeel van de Commissie nader toegelicht en worden enkele aanbevelingen gedaan voor het vervolgtraject.

¹ De primaire waterkeringen in Zeeland dienen overstromingen te voorkomen bij een maatgevende storm met een jaarlijks (statistische) kans op voorkomen van gemiddeld eens in de vierduizend jaar (1:4.000).

² Ten tijde van de beoordeling van de notitie reikwijdte en detailniveau waren Gedeputeerde Staten van de provincie Zeeland bevoegd gezag van het MER voor dit project. Als gevolg van een wijziging van het Besluit m.e.r. is dit per 1 april 2011 het Waterschap Scheldestromen.

³ Voor de samenstelling van de werkgroep van de Commissie m.e.r., haar werkwijze en verdere projectgegevens, zie bijlage 1 bij dit advies. Projectgegevens en bijbehorende stukken, voor zover digitaal beschikbaar, zijn ook te vinden via commissiemer.nl onder 'Advisering' of door in het zoekvak het projectnummer in te geven.

2. Toelichting op het oordeel en aanbevelingen voor het vervolg

2.1 Veiligheid

MER

De Commissie achtte het op basis van de informatie in het MER mogelijk dat de veiligheid zich op termijn vanzelf tot de gewenste toestand ontwikkelt, met voor de korte termijn ondersteunende maatregelen in de vorm van extra zandsuppleties en/of een zeewaartse duinverzwaring. Om dit te onderbouwen is aanvullend morfologisch onderzoek nodig. Gelet hierop adviseerde de Commissie om in de aanvulling op het MER:

- de juistheid van de veronderstelde gunstige kustontwikkelingen aan een morfologisch onderzoek te onderwerpen en de conclusies daarvan mee te nemen in de autonome ontwikkeling;
- gerichte beheermaatregelen die ongewenste ontwikkelingen in de bank- en slenk-morfologie van het strand tijdig en doeltreffend kunnen keren, mee te nemen in een nulplus-alternatief;
- variant 1b uit de Variantennotitie (zeewaartse oplossing: duinverzwaring met suppletie strand) als volwaardig alternatief in het MER mee te nemen.

De aanvulling

De Commissie is van mening dat de analyse van de kustmorfologische processen met de beschikbare data goed is. Bovendien zijn variant 1b en een alternatief met gerichte beheermaatregelen (nulplus-alternatief) nu op een vergelijkbare wijze uitgewerkt als de overige alternatieven in het MER. Ze zijn vervolgens als volwaardige alternatieven meegenomen in de effectbeschrijving en de afweging.

Hoewel bij de analyse van de huidige situatie geconstateerd wordt dat de sedimentput van het Brouwershaven Gat over enkele jaren vol is⁴ en de Brouwersdam als een blokkade voor het long shore zandtransport werkt⁵, laat het onderzoek de consequentie daarvan op de toekomstige kustontwikkeling buiten beschouwing. In plaats daarvan gaat het onderzoek er impliciet vanuit dat trendmatige ontwikkelingen van de afgelopen decennia zich op de lange termijn gewoon doorzetten⁶. Het ligt voor de hand dat het zand zich ophoopt in de zuidwestelijke kom van het Brouwershavense Gat. Dit leidt daar nu al tot een verbreding van het droge strand.⁷ Het strandgedeelte 148-172 waar de kustversterking zou moeten plaatsvinden, maakt hiervan ook deel uit.

⁴ Morfologisch onderzoek Versterking Noorderstrand, blz. 23.

⁵ Idem, blz. 20.

⁶ Zowel voor de korte als de lange termijn wordt gewerkt met dezelfde bandbreedte voor het benodigde zand voor onderhoud (voor het nulplusalternatief: gunstig scenario 100.000 m³/j, ongunstig scenario 250.000 m³/j en verwachtingscenario 125.000 m³/j).

⁷ Zie Morfologisch onderzoek Versterking Noorderstrand, blz. 7-8, figuur 2.7 en 2.9. Dit blijkt ook duidelijk als situaties met een tijdspanne van dertien jaar met elkaar worden vergeleken, waarmee tijdelijke effecten van de bank-slenk cyclus van dertien jaar worden geëlimineerd (vgl. de hoogtekaarten 2011-2010 met 1998-1997 in de appendix van dit rapport).

Het lijkt de Commissie onwaarschijnlijk dat bij toename van de strandbreedte de onveiligheid toeneemt door slenkvorming achter strandbanken en daaraan gerelateerde erosie van de duinvoet.⁸ De vergelijking met Ameland ter onderbouwing van dit punt gaat niet op.⁹ Bovendien besteedt het onderzoek geen aandacht aan (meestal onder het zand begraven) pieren die zich overal op het Noorderstrand bevinden. Ook deze pieren gaan het oprukken van slenken naar de duinvoet tegen.

Voor de korte termijn (10 jaar) kan de huidige trend in de morfologische ontwikkelingen worden doorgetrokken. De aanname van een ongewijzigde trend leidt voor de lange termijn echter tot een zeer pessimistische, en volgens de Commissie niet realistische prognose van de suppletiebehoefte. Dit geldt vooral voor de zeewaartse varianten.¹⁰ Dit betekent dat deze varianten voor de planperiode van 50 jaar gunstiger uitkomen als de situatie van de afgelopen jaren niet wordt geëxtrapoleerd naar de toekomst.

Het valt de Commissie op dat, gelet op de onzekerheid in de toekomstige morfologische ontwikkelingen, in het morfologisch onderzoek, de kostenonderbouwing en het MER wordt uitgegaan van een bandbreedte. Daarin wordt een verwacht, een gunstig en een ongunstig scenario onderscheiden. Het is echter niet navolgbaar waarop de bandbreedte voor het benodigde zand voor onderhoud op de lange termijn van de drie scenario's is gebaseerd.

De Commissie adviseert voor de besluitvorming om inzicht te geven in de aannames voor de lange termijn die zijn gehanteerd bij de verschillende scenario's.

2.2 Natuur

MER

In tegenstelling tot alternatief 1c (zeewaarts) hebben de overige in het MER onderzochte alternatieven (landwaarts en damwand) significante negatieve gevolgen voor het Natura 2000-gebied Kop van Schouwen. Daarom moet (in ieder geval voor het voorkeursalternatief) de ADC-toets worden doorlopen. Deze is opgenomen in de Natuurtoets bij het MER. Voor wat betreft de alternatieven (A) adviseerde de Commissie om variant 1b en het nulplus-alternatief (zie paragraaf 2.1.) bij de ADC-toets te betrekken. Omdat in het MER nog niet alle informatie over compensatie aanwezig was, adviseerde de Commissie om, indien alternatief 2a het voorkeursalternatief blijft, inzicht te geven in compenserende maatregelen in het kader van de Ecologische Hoofdstructuur (EHS) en de Flora- en faunawetgeving.

⁸ Figuur 2.24 op blz. 23 van het Morfologisch Onderzoek Versterking Noorderstrand wekt deze suggestie.

⁹ In de Amelandse situatie is sprake van een door een verheling van een plaat afgesnoerd sublitoraal gebied dat via een slenk met zee verbonden is. Tijdens eb heeft dit meer een afvoer van ca. 1 miljoen m³ water, waardoor de slenk een grote erosieve kracht heeft en zelfs gaat meanderen. Dit is een situatie die bekend is voor verhelende platen aan de updriftzijde van eilanden van een onderbroken strandwal, maar die niet van toepassing is op de slenken op het Noorderstrand. Die slenken worden voornamelijk gevoed door water dat door golven over de strandbank spoelt. Ze worden nabij de duinvoet klein en onbetekenend als de strandbreedte groot is.

¹⁰ Dit heeft invloed op de kosten van toekomstig onderhoud. Zie hiervoor tabel 6.3 op blz. 96 van het MER.

De aanvulling

Passende beoordeling

Bij alternatief 2A gaat zonder aanvullende maatregelen permanent 0,03 ha van het habitattypische Grijze duinen (prioritair type met kwaliteitsverbeteringsopgave en uitbreidingsopgave) verloren. Dit brengt een aantasting van de natuurlijke kenmerken van het Natura 2000-gebied Kop van Schouwen met zich.¹¹ Voor de benodigde maatregelen (het overzetten van plaggen) wordt verwezen naar het Maatregelenpakket Noorderstrand. Hoewel de Grijze duinvegetaties daarin niet expliciet aangegeven worden, valt de verplaatsing van de plaggen vermoedelijk onder de werkzaamheden geschetst op blz. 40 en verder van het Maatregelenpakket. Als de plaggen correct herplant worden is aannemelijk dat geen sprake is van aantasting van natuurlijke kenmerken.

De Commissie beveelt aan de locaties en werkzaamheden waarbij Grijze duinvegetaties ontgraven en neergelegd worden in de nadere besluitvorming nauwkeurig aan te geven.

Voor het resterende deel (buiten de genoemde 0,03 ha) van de Grijze duinvegetaties wordt voorkomen dat overstuiving plaatsvindt. Voor dat deel is daarmee aannemelijk gemaakt dat geen aantasting van natuurlijke kenmerken optreedt.

Bij alternatieven 1b en 1c gaat 0,6 ha Grijze duinen verloren. Uit de Passende beoordeling¹² blijkt dat dit slechts een tijdelijk effect betreft. Uiteindelijk wordt de oppervlakte zelfs groter.

Flora en fauna

In de aanvulling is de herplaatsing van de orchideeën overtuigend uitgewerkt.¹³ Herplaatsing gebeurt in de Zoeten Haard en de locaties Braakman en Schotsman.¹⁴ De Commissie meent dat daarmee zoveel mogelijk wordt gedaan om de herplaatsing succesvol te laten verlopen. Daarnaast kan deze verplaatsing nieuwe inzichten opleveren voor de instandhouding van deze soorten.

Overig

Ten aanzien van variant 3C vermeldt de natuurtoets dat groeiplaatsen van op grond van de Flora- en faunawet beschermde planten (o. a. orchideeën) in vochtig schraalland (tevens EHS) kunnen worden aangetast door verandering in de grondwaterstroming.¹⁵ Vervolgens wordt gemeld dat deze verandering door peilbuizen moet worden gemonitord, zodat indien nodig kan worden ingegrepen. Gelet op de soliditeit van een damwand, is niet duidelijk hoe dan kan worden ingegrepen en aantasting van de wezenlijke kenmerken van de EHS voorkomen kan worden alsmede de gunstige instandhouding van de beschermde plantensoorten kan worden gewaarborgd. Daardoor lijkt deze variant niet realistisch.

¹¹ Natuurtoets/Passende beoordeling, blz. 37 en 49 en MER, blz. 78.

¹² Blz. 49 en het MER, blz. 78.

¹³ Natuurtoets/Passende beoordeling, blz. 66.

¹⁴ Maatregelenpakket Noorderstrand, blz. 47.

¹⁵ Natuurtoets/Passende beoordeling, blz. 67, 73 en 80. Zie ook blz. 65. MER, blz. 84.

2.3 Waterpeil- en kwaliteit

MER

Omdat op voorhand niet gezegd kan worden dat de bestaande waterpeilen het meest gunstig voor de plasjes in de Zoeten Haard en de Zouten Haard zijn, adviseerde de Commissie om de besluitvorming over de keuze en uitvoering van (mitigerende) maatregelen in de waterhuishouding nader aan te geven. Omdat bovendien de waterkwaliteit van de genoemde plasjes niet goed is, adviseerde de Commissie om te bezien of het voornemen de waterkwaliteit van plasjes in de Zoeten Haard en de Zouten Haard kan verbeteren.

De aanvulling

In de periode februari tot en met september 2011 zijn peilbuiswaarnemingen gedaan. De resultaten hiervan zijn niet weergegeven in het MER zelf, maar wel opgenomen in het Maatregelenpakket Noorderstrand. De analyses van waterpeilen en -kwaliteit leveren informatie op die gebruikt kan worden om de waterpeilen in de toekomst optimaal af te stemmen op de natuurwaarden.

BIJLAGE 1: Projectgegevens toetsing MER

Initiatiefnemer: Waterschap Scheldestromen

Bevoegd gezag: Waterschap Scheldestromen (Dagelijks Bestuur)

Besluit: vaststellen van projectplan volgens de Waterwet

Categorie Besluit m.e.r.: D12.2

Activiteit: Versterking van de primaire waterkering aan de noordkust van het Zeeuwse eiland Schouwen.

Procedurele gegevens:

aankondiging start procedure: 12 januari 2011

ter inzage legging van de informatie over het voornemen: 17 januari t/m 25 februari 2011

adviesaanvraag bij de Commissie m.e.r.: 18 januari 2011

advies reikwijdte en detailniveau uitgebracht: 5 april 2011

kennisgeving MER: 6 juni 2011

ter inzage legging MER: 6 juni 2011 t/m 18 juli 2011

aanvraag toetsingsadvies bij de Commissie m.e.r.: 26 mei 2011

voorlopig toetsingsadvies uitgebracht: 19 juli 2011

toetsingsadvies uitgebracht: 3 november 2011

aanvraag aanvullend toetsingsadvies bij de Commissie m.e.r.: 2 februari 2012

aanvullend toetsingsadvies uitgebracht: 21 maart 2012

Samenstelling van de werkgroep:

Per project stelt de Commissie een werkgroep samen bestaande uit enkele deskundigen, een voorzitter en een werkgroepsecretaris. De werkgroepsamenstelling bij het onderhavige project is als volgt:

dr. J.H. van den Berg

ir. J.H.J. van der Gun

mr.drs. G.A.J.M. Hoevenaars (werkgroepsecretaris)

drs. Y.J. van Manen

drs. L. van Rijn-Vellekoop (voorzitter)

Werkwijze Commissie bij toetsing:

Tijdens de toetsing gaat de Commissie na of het MER voldoende juiste informatie bevat om het milieubelang volwaardig mee te kunnen wegen in het besluit. De Commissie gaat bij het toetsen uit van de wettelijke eisen voor de inhoud van een MER, zoals aangegeven in artikel 7.7 dan wel 7.23 van de Wet milieubeheer, en van eventuele documenten over de reikwijdte en het detailniveau van het MER. Indien informatie ontbreekt, onvolledig of onjuist is, beoordeelt de Commissie of zij dit een essentiële tekortkoming vindt. Daarvan is sprake als aanvullende informatie in de ogen van de Commissie kan leiden tot andere afwegingen. In die gevallen adviseert de Commissie de ontbrekende informatie alsnog beschikbaar te stellen, vóór het besluit wordt genomen. Opmerkingen over niet-essentiële tekortkomingen in het

MER worden in het toetsingsadvies opgenomen voor zover ze kunnen worden verwerkt tot duidelijke aanbevelingen voor het bevoegde gezag. De Commissie richt zich in het advies dus op hoofdzaken die van belang zijn voor de besluitvorming en gaat niet in op onjuistheden of onvolkomenheden van ondergeschikt belang.

Zie voor meer informatie over de werkwijze van de Commissie www.commissiemer.nl op de pagina *Commissie m.e.r.*

Betrokken documenten:

De Commissie heeft de volgende documenten betrokken bij haar advies:

- Milieueffectrapport Kustversterking Noorderstrand, Oranjewoud, 18 januari 2012;
- Antwoordnota Zienswijzen Noorderstrand, 18 januari 2012;
- Morfologisch Onderzoek Versterking Noorderstrand, Deltares, 29 november 2011;
- Habitat Richtlijnenkaart;
- Maatregelpakket Noorderstrand, Arcadis, 10 oktober 2012;
- Kostenonderbouwing Varianten 0+, 1B, 1C, 2A en 3C, Deltares, 11 november 2011;
- Natuurtoets Kustversterking Noorderstrand, Oranjewoud, 18 januari 2012;
- Projectplan Kustversterking Noorderstrand, Schouwen-Duiveland, Waterschap Scheldestromen, 18 januari 2012;
- Memo "Reactie op commentaar Commissie MER", Deltares, 27 februari 2012.

De Commissie heeft geen zienswijzen of adviezen via bevoegd gezag ontvangen.

Aanvullend toetsingsadvies over het milieueffectrapport Kustversterking Noorderstrand bij Renesse

ISBN: 978-90-421-3487-4



Commissie voor de
milieueffectrapportage

Arthur van Schendelstraat 800 Utrecht

T 030 - 234 76 66

F 030 - 233 12 95

E mer@eia.nl

w www.commissiemer.nl

